

Ἀρχιμανδρίτου. Σαράντη Σαράντου

Μεγάλο Ἀπόδειπνο

(ἀπομαγνητοφωνημένη ὁμιλία στό Μοναστήρι τῶν Εἰσοδίων)

Ἀρχίζουμε τήν ὁμιλία μας γιά τό Μεγάλο Ἀπόδειπνο ἀπό τό Καινοδιαθηκικό μέρος του πού εἶναι ἡ πρώτη εὐχή.

«Καθήλωσον ἐκ τοῦ φόβου σου τάς σάρκας ἡμῶν, καί νέκρωσον τά μέλη ἡμῶν τά ἐπί τῆς γῆς, ἵνα καί ἐν τῇ καθ' ὕπνον ἡσυχία ἐμφαιδρυνώμεθα τῇ θεωρίᾳ τῶν κριμάτων σου».

Μέ τήν εὐχή αὐτή παρακαλοῦμε τό Θεό καί τοῦ λέμε κατάργησε καί μηδένισε τό σαρκικό μας φρόνημα, ὥστε καί κατά τή διάρκεια τῆς νύκτας νά μήν περάσει αὐτός ὁ χρόνος ὡς μηδενικός, νά μήν εἶναι χρόνος ἄχρηστος στή ζωή μας, νά μήν εἶναι χρόνος πού θά περάσει χωρίς ψυχική καί πνευματική ὠφέλεια ἀλλά νά ἔχουμε τή δυνατότητα κατά τή διάρκεια τῆς νύκτας νά ἀναλογιζόμαστε, καί νά μπορούμε νά ἔχουμε τή θεωρία, νά ἔχουμε τήν πνευματική θεωρία, νά ἔχουμε τό νοῦ μας στραμμένο στό Θεό, νά ἔχουμε εὐαισθησία στή συνείδησή μας, ὥστε νά λειτουργεῖ καί ἡ προσευχή. Καί ὅλη αὐτή ἡ διάρκεια τοῦ ὕπνου, νά μήν εἶναι χρόνος παθητικός ἀλλά χρόνος ἐνεργητικός, χρόνος μέσα ἀπό τόν ὁποῖο -καλλιεργουμένης τῆς προσευχῆς- καί μέσα στήν ἡσυχία τῆς νύκτας καί μέσα στή χαλαρότητα τῶν ὑπολοίπων πνευματικῶν καί σωματικῶν δυνάμεων, νά ὑπάρχει αὐτή ἡ βαθυτέρα ἀφοσίωση στό σχέδια καί στίς βουλές τοῦ Θεοῦ. Αὐτό σημαίνει ἵνα ἐμφαιδρυνώμεθα τῇ θεωρίᾳ τῶν κριμάτων σου. Νά μπορούμε μέσα στήν ἡσυχία αὐτή νά ἀποκρυπτογραφοῦμε, νά ἀποκωδικοποιοῦμε τά θελήματα τοῦ Θεοῦ.

Μέ τό κοσμικό φρόνημα τό ὁποῖο μᾶς διακατέχει, ἔχει περάσει ἡ βεβαιότητα πλέον μέσα μας ὅτι αὐτός ὁ χρόνος τῆς νύκτας εἶναι ἕνας χρόνος παθητικός, ἕνας χρόνος σχεδόν χαμένος. Βέβαια οἱ ἄνθρωποι πού ἔχουν φιλοτιμηθεῖ καί ἔχουν ἀρχίσει πλέον νά ζοῦν τήν κατά Θεό, τήν ἐν Χριστῷ πολιτεία, προσπαθοῦν νά ἀξιοποιήσουν καί τή διάρκεια τῆς νύκτας μέ τήν πνευματική μελέτη, μέ τήν πνευματική προσευχή καί μέ τήν ἀνάπαυση καί μέ τήν ξεκούραση τοῦ σώματος, καί ὅλων τῶν ὑπολοίπων ... σέ συνδυασμό μέ αὐτή τήν ἀνάδραση τοῦ ἑαυτοῦ μας στό χέρι τοῦ Θεοῦ.

Τό Μεγάλο λοιπόν Ἀπόδειπνο δέ μοιάζει κατά τό πρῶτο μέρος του, τά δύο τρίτα, μέ τό Μικρό Ἀπόδειπνο. Τό τελευταῖο ἕνα τρίτο σχεδόν ταυτίζεται μέ τό Μικρό Ἀπόδειπνο, καί ἐπομένως τό Μικρό καί τό Μεγάλο Ἀπόδειπνο συμπλέουν καθ' ὅλη τή διάρκεια τοῦ χρόνου, καί προσπαθοῦν ἔτσι καί τά δύο κατά τήν διάρκεια τῆς νύκτας νά ἀγιάζουν ὅλον αὐτόν τόν χρόνο, νά ἀγιάζουν τό νοῦ μας, τήν καρδιά μας, τήν ψυχή μας, τό σῶμα μας, ἔστω καί ἂν αὐτό βρίσκεται σέ μιά νωχελικότητα, σέ μιά ἀνάπαυση καί ξεκούραση. Καί νά μᾶς δίνουν οἱ εὐχές

τοῦ Μικροῦ καί τοῦ Μεγάλου Ἀποδείπνου μιά διακριτική ἐγνοια, ὥστε ὁ χρόνος τῆς νύκτας νά μήν περάσει μέ φαντασίες, νά μήν εἶναι μιά συνέχεια τῶν κακῶν πληροφοριῶν καί τῶν κακῶν μηνυμάτων τῆς ἡμέρας, ἀλλά ἐκεῖ στό Ἀπόδειπνο ἄς σταματήσει ἡ κακία τῆς ἡμέρας καί ἄς ἀρχίσει μιά νηπτικότερη θά λέγαμε, νηφαλιότερη κατά Χριστόν πνευματική ζωή.

Στήν ἀρχή τοῦ Μεγάλου Ἀποδείπνου ἔχουμε τούς ἕξι πρώτους ψαλμούς, οἱ ὁποῖοι ὅπως καί ὁ ἐξάψαλμος ἀναλογικά τοῦ Ὁρθρου, προσπαθοῦν νά μᾶς φέρουν εἰς ἑαυτόν, νά μπορέσουμε νά συγκεντρωθοῦμε καί νά ἐνοποιηθοῦμε ὡς προσωπικότητες. Καί ἀφοῦ στοιχειωδῶς γίνει ἡ ὄσο γίνεται αὐτό, νά ἀρχίσει ἕνας διάλογος μέ τή βοήθεια τοῦ ψαλτηρίου, ἕνας διάλογος μέ τόν Θεό. Τό ψαλτήριο καί εἰδικά αὐτοί οἱ ἕξι ψαλμοί μᾶς βοηθοῦν νά κάνουμε αὐτό τό διάλογο πῶς συγκεκριμένο, πρῶτον ὡς μιά αὐτοκριτική καί μιά ἀνασκόπηση τῆς ἡμέρας, καί δεύτερον νά μᾶς βοηθήσουν νά ἀξιοποιήσουμε πνευματικῶς τό ὑπόλοιπο μετά τήν ἡμέρα, τή νύχτα.

Μετά ἀπό τούς ἕξι αὐτούς ψαλμούς ἔχουμε τούς στίχους οἱ ὁποῖοι μᾶς φέρουν μπροστά μας θά λέγαμε ὅλη τή θεολογία τῆς Ἐκκλησίας μας. Μᾶς φέρουν μπροστά στό Χριστό μας, στήν Παναγία καί στίς ἐπί μέρους κατηγορίες τῶν Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας μας, τούς ὁποίους ἐπικαλούμαστε, ζητοῦμε τή βοήθειά τους ὥστε αὐτό τό διάστημα πού ἀρχίζει μετά τό δεῖπνο, καί φυσικά μέσα σ' αὐτό θά περιλαμβάνεται ὁ περισσότερος χρόνος ὡς ὕπνος, νά ὑπάρχει αὐτή ἡ Ἐκκλησιολογική συνείδηση, νά κοιμηθοῦμε πιστεύοντας ὅτι δέν εἴμαστε μόνοι, ὅτι δέν εἴμαστε ἀπομονωμένοι. Καί ἐφ' ὅσον ἐρχόμαστε κοντά μέ τούς Ἁγίους μας καί ζητοῦμε τήν βοήθειά τους ἀσφαλῶς φεύγει ὁ παράλογος φόβος πού προκαλεῖ ἡ νύχτα. Καί ἀρχίζει πλέον μιά χαρισματική ἐπικοινωνία μέ τόν ἅγιο Ἄγγελο τῆς ζωῆς μας, μέ τούς Ἁγίους μας, μέ τόν τιμῶμενο Ἅγιο πού ἤδη ἔχει ἀρχίσει νά ἐορτάζει ἀπό τόν ἑσπερινό πού προηγήθηκε τῆς ἀκολουθίας τοῦ Ἀποδείπνου, καί ἐπομένως κοιμόμαστε ὄχι μέ αὐτό τό αἶσθημα τῆς μοναξιάς, εἶμαι μόνος καί ἔρημος στόν κόσμο, δέν μέ καταλαβαίνει κανείς, δέν μέ καταλαβαίνει ὁ σύντροφός μου, δέν μέ καταλαβαίνουν τά παιδιά μου, δέν μέ καταλαβαίνουν οἱ συνεργάτες μου, εἶμαι μόνος. Ἄν τό Ἀπόδειπνο γίνει μέ τήν ἐπιστράτευση τῆς λεπτῆς προσοχῆς μας, τῆς ἐσωτερικῆς προσοχῆς μας, εἶναι ἀδύνατο νά κοιμηθοῦμε καί νά ἔχουμε τό αἶσθημα τῆς μοναξιάς, νά ἔχουμε τούς φόβους καί τίς φοβίες πού πάρα πολλοί ἄνθρωποι ἔχουν καί δέν μποροῦν νά περάσουν τίς νύχτες τους καί χρησιμοποιοῦν τά διάφορα φάρμακα, τά ὑπνωτικά, τά ἀγχολυτικά, γιά νά μπορέσουν νά ἔχουν κάποιον ὕπνο, δηλαδή λήθη τῆς ζωῆς. Γιατί τά φάρμακα τά ὑπνωτικά καί τά ἀγχολυτικά δέν κάνουν τίποτα ἄλλο, παρά νά νεκρώνουν τό χρόνο, νά νεκρώνουν τή δραστηριότητα, νά νεκρώνουν τή μνήμη τοῦ ἀνθρώπου καί νά μᾶς ἀφαιροῦν πολυτιμότερες διαστάσεις ζωῆς πού μποροῦμε νά ἔχουμε καί κατά τή διάρκεια τοῦ ὕπνου. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας γνωρίζει πάρα πολύ καλά λοιπόν καί αὐτό φαίνεται ἀπό αὐτά τά ἀντιπροσωπευτικότερα κείμενα τοῦ Μικροῦ καί τοῦ Μεγάλου Ἀποδείπνου, καί πιστεύει ἡ Ἐκκλησία μας ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, εἶναι τιμημένος μέ πάρα πολλά χαρίσματα καί αὐτά τά χαρίσματα ἐξυπακούεται καί ὑπονοεῖται ὅτι πρέπει νά τά καλλιεργοῦμε κατά τή διάρκεια τῆς ἡμέρας, μέ ἄλλους τρόπους ἀλλά καί ἡ νύχτα εἶναι πεδῖον ἀναλόγων, ἀναλογικῶν ἀγώνων. Ἀκουμπᾶμε τόν ἑαυτό μας στό κρεβάτι, τό νοῦ μας καί τήν ψυχή μας τήν ἀκουμπᾶμε στή Χάρη τοῦ Θεοῦ καί προσπαθοῦμε ἔτσι νηφάλιοι καί εἰρηνικοί, ἀναπαυόμενοι στή Χάρη τοῦ Θεοῦ, νά ἔχουμε αὐτήν ὅπως εἴπαμε τήν ἀμυδρή ἔστω βεβαιότητα ὅτι δέν εἴμαστε μόνοι ἀλλά συντροφεύομαστε.

Στό σημεῖο αὐτό ἐνθυμοῦμαι κάτι πού ἔλεγε ὁ γέροντας Παΐσιος, ὅταν πρωτοπῆγε στό καλύδι του καί ἔμεινε μόνος του, κάποια στιγμή τόν πείραξε ὁ λογισμός ὅταν νύχτωσε καί ὁ πονηρός φυσικά τοῦ ὑπέβαλε κάποια φοβία καί τοῦ εἶπε, μά εἶσαι μόνος ἄν κάποιος κακοποιός,

ἂν κάποιοι ληστές ἔρθουν καί θελήσουν νά παραβιάσουν τό κελί σου τί θά κάνεις; Καί σχεδιάζε μέ τό νοῦ του νά βάλει κάποια κλειδωνιά, ἀλλά καί πάλι δέν ἱκανοποιεῖτο ὁ λογισμός, μετά σκεφτόταν νά βάλει μιά μπάρα, ἀλλά καί πάλι ὅσο ἄφηγε περιθώρια στό λογισμό, ὅταν λέμε λογισμό ἐννοοῦμε τόν ὑπαγορευμένο ἀπό τόν ἀρχέκακο ὄφη τῆς πονηρίας, τόν διάβολο... Μετά σκέφτηκε νά βάλει καί δεύτερη μπάρα καί ἐκείνη τή στιγμή ἄρχισε νά ἔχει ἀγωνία καί κατάλαβε ἀπό τήν ἀγωνία τουλάχιστον ὅτι ὅλα αὐτά πού σκέφτεται εἶναι ἐκ τοῦ πονηροῦ, κατάλαβε ὅτι εἶναι οἱ πλεκτάνες καί οἱ μεθοδεῖες τοῦ διαβόλου γιά νά τοῦ ἐγκαινιάσουν μιά περίοδο φοβιῶν, ἐπειδή θά εἶναι μόνος τελείως, καί ἡρωϊκά, ἀντιστασιακά φερόμενος ὁ γέροντας δέν ἔκανε τίποτα ἀπ' ὅλα αὐτά, ἀλλά εἶπε, δέν κάνω τίποτα ἀπ' ὅλα αὐτά, δέν παίρνω μέτρα ἀσφαλείας, γιατί ὅλα αὐτά συνοδεύονται ἀπό τήν ἀγωνία πού εἶναι ἐκ τοῦ διαβόλου καί ἀφήνω τά πάντα, τόν ἑαυτό μου, τή ζωή μου στό χέρι τοῦ Θεοῦ. Καί φυσικά ὅλα τά ὑπόλοιπα χρόνια του, ὅσα ἔζησε ἐκεῖ στό κελάκι αὐτό, δέν εἶχε ἀπ' ὅτι γνωρίζουμε τέτοιου εἴδους περιπέτειες πού τοῦ ὑπέβαλε ἐκείνη τήν πρώτη νύχτα πού πῆγε στό κελάκι του, ὁ πειρασμός.

Στή συνέχεια θά πρέπει νά ποῦμε ὅτι ἀφοῦ ἀρχίζουμε πλέον μέσα ἀπό αὐτή τήν ἀνάγνωση τῶν ψαλμῶν μετά τῶν στίχων πού μιλοῦν γιά τούς ἀγίους τῆς Ἐκκλησίας μας καί προσπαθοῦμε νά ἐλκίσουμε τήν προσοχή τους καί τή χάρη τους, ἔχουμε κάπως ἡρεμήσει, ἔχουμε ἀποβάλλει τό φόρτο τῆς ἡμέρας καί ἡ ψυχὴ μας ζητάει μιά ὁμολογία. Γι' αὐτό περίπου στό μέσο καί λίγο πρὸς τό τέλος ἔχουμε τήν ἀπαγγελία, τήν ὁμολογία τοῦ **Συμβόλου τῆς Πίστεως** πού δέν εἶναι αὐτό ἓνα μάθημα ἀλλά εἶναι μιά βεβαιότητα τήν ὁποία θελοῦμε νά λέμε νά ἀκοῦμε καί νά χορταίνουμε καθημερινά γιατί αὐτή εἶναι ἡ βάση ὅλη τῆς πίστεώς μας, εἶναι ἡ ζωή μας, εἶναι ἡ δραστηριότητά μας, **ἐν Αὐτῷ ζῶμεν καί κινούμεθα καί ἐσμέν**. Ἐν τῷ Τριαδικῷ Θεῷ τόν ὁποῖο ὁμολογοῦμε μέ τό σύμβολο τῆς πίστεως.

Ἐπίσης αὐτό πού αἰσθάνεται πολλές φορές τήν ἀνάγκη νά ἀναφέρει ὁ πιστός κατά τήν διάρκεια τοῦ Ἀποδείπνου ὅπως τῶχτε καταλάβει, ὅπως τῶχτε ἀκούσει, ὅπως τῶχτε συνειδητοποιήσει, εἶναι ἀρκετές φορές νά λένε τήν Κυριακή προσευχή, τό **Πάτερ Ἡμῶν**. Καί τοῦτο διότι ἡ Κυριακή Προσευχή σέ τέσσερις πέντε στάσεις μέσα στό Μεγάλο Ἀπόδειπνο συνοψίζει ὅλη μας τήν ἀναφορά πρὸς τό Θεό. Ἐφ' ὅσον ὁ ἴδιος ὁ Χριστός μας μᾶς δίδαξε τήν Κυριακή Προσευχή, αἰσθανόμαστε καί μεῖς αὐτή τήν ἐσωτερική ἀνάγκη νά τήν ἀναφέρουμε ὄχι ἅπαξ ἀλλά πολλάκις, ἀκριβῶς γιά νά θεμελιώνεται ὅλο τό οἰκοδόμημα τό λειτουργικό τοῦ Μεγάλου Ἀποδείπνου, μέ αὐτές τίς τόσο γερές θεμελιώσεις. Ὅπως στό Ναό μας ἔχουμε κάποιες κολῶνες πού κρατοῦν στατικά ὅλο τό οἰκοδόμημα, ἔτσι ἡ Κυριακή Προσευχή πού λέγεται περισσότερες ἀπό μιά φορές, κρατάει ὅλο τό οἰκοδόμημα τοῦ Μεγάλου Ἀποδείπνου καί ταυτόχρονα κρατάει τήν ψυχὴ μας, τό νοῦ μας, τήν καρδιά μας, ὅλη μας τήν πνευματική ζωή, τήν κρατάει σέ μιά ἐγρήγορη καί σέ μιά συνοπτική ἐκζήτηση τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ.

Μετά ἀπό τίς εὐχές πού εἶναι ἀριστουργηματικές καί κυρίως τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ἔχουμε τόν Ν' ψαλμό ὁ ὁποῖος συνοψίζει καί ὅλο τό ἱερό ψαλτήριον καί μόνο αὐτός ὁ Ν' ψαλμός μπορεῖ νά καθαρῖσει τή ψυχὴ μας. Εἶναι μιά προσωπική μυστική ἐξομολόγηση σέ καθημερινή βάση, καί δέν ἔχουν ἄδικο ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι πού μᾶς λένε πολλές φορές, ὅτι ἐγώ Πάτερ πηγαίνω στήν εἰκόνα καί ἐξομολογοῦμαι τίς ἁμαρτίες μου καί εἰρηνεύω. Ἐκεῖ πολλές φορές ἀπαντᾶω στούς ἀνθρώπους αὐτούς μᾶ τί καλύτερο ἀπ' αὐτό. Εἶναι πράγματι πάρα πολύ σπουδαία αὐτή ἡ ἐμπειρία, ἀρκεῖ φυσικά νά εἶναι ἐπικοινωνία, νά μὴν εἶναι μιά αἰτιολογία, νά μὴν εἶναι ἓνα ἄλλοθι, γιά νά ἀποφύγει τήν ἱερά ἐξομολόγηση. Καί μακάρι αὐτό νά τό κάνουμε καθημερινά καί συνειδητά. Δηλαδή μέσα σ' αὐτό τό χώρο τῆς προσευχῆς μας, νά ὑπάρχει καί μιά μυστική ἐσωτερική ἐξομολόγηση πρὸς τόν Κύριό μας, ὅπως ἔκανε ὁ Δαβὶδ, ὁ ὁποῖος κάθε

βράδῳ ἔλουζε τό στρώμα του καί τό μαξιλάρι του μέ τά δάκρυά του καί μετά ἀπό μιά τέτοια ἐξαγόρευση μυστική, προσωπική, ἐσωτερική ὄλων τῶν κριμάτων του, καθαριζόταν ἡ συνείδησή του, καί πλέον κοιμόταν ἤσυχος, ἤρεμος, ἀναπαυμένος καί μπορούσε τότε ἀπό ἐκεῖ καί πέρα νά ἔχει μυστικές πνευματικές ἐσωτερικές ἀναβάσεις.

Μετά τόν Ν΄ ψαλμό, πάρα πολύ σημαντική εἶναι ἡ Δοξολογία τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ καί οἱ δύο τελευταῖες εὐχές τίς ὁποῖες λέμε σέ σταθερή ἐτήσια βάση κάθε βράδῳ καί στό μικρό Ἀπόδειπνο, «**Ἄσπιλε ἀμόλυντε...**» καί «**Καί δός ἡμῖν Δέσποτα...**» Ἐγκωμιάζουμε τήν Παναγία μας ὄχι γιατί ἡ Παναγία μας ἔχει ἀνάγκη ἀπ' τόν ἐγκωμιασμό μας, ἀλλά παραδέτοντας ἐμεῖς τά χαρίσματα τῆς Παναγίας καί ἀκούγοντάς τα καί ἐμεῖς οἱ ἴδιοι ὠφελούμαστε, ἀλλά καί ἡ ἄκρως ταπεινή Παναγία μας, πού τώρα πλέον εἶναι ἓνα καθολικό πρόσωπο, ἄς μᾶς ἐπιτραπεῖ νά ποῦμε ὅτι φιλοτιμεῖται, ἐπειδή ἐμεῖς φιλοτιμούμαστε, νά μᾶς προσέξει ἰδιαιτέρως καί νά μᾶς χαρίζει αὐτή τή δυνατότητα νά τήν καταλαβαίνουμε, νά τή νοιώθουμε κοντά μας. Ὅπως λένε οἱ ἀγιορεῖτες νά τήν πιάνουμε ἀπό τό φόρεμα, ἀπ' τό φουστάνι, ὅπως πιάναμε τό φόρεμα τῆς μητέρας μας πού εἴμαστε μικροί καί δέν ἤσυχάζαμε ἂν δέν εἴμαστε κοντά στό φουστάνι τῆς.

Καί στό τέλος βέβαια ὅλη αὐτή ἡ πορεία καταλήγει στόν Κύριο τῶν Κυριευόντων, τόν Κύριό μας ὅπου καί ἐκεῖ προσπαθοῦμε ἀφοῦ ἔχουμε ἀποκτήσει πλέον, κάποιες πνευματικές προϋποθέσεις νά τοῦ μιλήσουμε πιό προσωπικά καί πιό ἄμεσα, καί νά ἐξασφαλίσουμε τή σκέπη Του καί τήν προστασία Του.

Τί κρίμα ἀντί νά γίνεται ὅλη αὐτή ἡ πνευματική ἐργασία νά εἶναι μέσα στήν κρεβατοκάμαρά μας ἡ αἰσχρή τηλεόραση! Καί πολλές φορές αὐτή νά συνοδεύει μέ τίς πληροφορίες τῆς καί μέ τά αἰσχρά καί ἀνήσυχα μηνύματά τῆς, νά συντροφεύει ὅλο τόν ὕπνο μας. Καί φυσικά ὅλα ὅσα προαναφέραμε εἶναι οὐτοπία, εἶναι ἀνύπαρκτα, εἶναι ἀγνωστα. Εὐτυχῶς πού τά μοναστήρια μας σέ καθημερινή βάση ἔχουν αὐτές τίς ἐμπειρίες καί μέσα ἀπό τίς ἐμπειρίες τῶν ἀγίων μοναχῶν κάτι παίρνουμε καί μεῖς, κάτι λίγο, κάπου καί μεῖς φιλοτιμούμαστε, θυμόμαστε κάποτε κάποτε ὅτι θά πρέπει νά τηροῦμε αὐτά τά πνευματικά μας καθήκοντα. Ὅπως ἔλεγε ἓνας ἅγιος ἀγιορεῖτης γέροντας, ἔστω καί ἂν τό μεγαλύτερο μέρος τοῦ Ἀποδείπνου περάσει τυπικά, ἄς ποῦμε δέν ἔχουμε προσέξει ὅλο τό Ἀπόδειπνο, ὅμως σέ κάποια στιγμή ἡ Χάρις τοῦ φιλανθρωποτάτου Κυρίου μας θά μᾶς ἀρπάξει καί ἐπειδή κάνουμε ἓναν κόπο γιά νά τηρήσουμε ἀκριβῶς τά πνευματικά μας καθήκοντα ἔρχεται ἡ Χάρις τοῦ Κυρίου καί κάπου μᾶς ἀγγίζει τήν ψυχή, κάπου μᾶς δίνει κάποιους καλούς λογισμούς, καί ἔτσι κοιμόμαστε εἰρηνικοί καί ἤσυχτοι.

Ὅλη αὐτή ἡ διαδικασία τοῦ Μεγάλου Ἀποδείπνου κατά τή διάρκεια τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς ἔχει πολλά νά μᾶς προσφέρει καί γι' αὐτό ἡ φιλανθρωπότατη Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας, ἔχοντας αὐτοσυνειδησία τοῦ τόσο πλουσίου πνευματικοῦ καί χαρισματικοῦ δυναμικοῦ πού περιλαμβάνει τό Μεγάλο Ἀπόδειπνο, τό ἔχει φέρε καί στίς ἐνορίες μας καί τελούμε τήν ἀκολουθία τοῦ Μεγάλου Ἀποδείπνου σέ κάποια σύντομη ὥρα 5 ἕως 6 τό ἀπόγευμα καί πρό τοῦ δείπνου, δηλ. κάπου γίνεται πρόδειπνο, αὐτό δέν εἶναι Ἀπόδειπνο, ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει ἀξίζει ἔστω καί πρόδειπνο νά εἶναι, νά εἶναι πρόδειπνος ἀκολουθία καί μπορεί ἔστω καί ἔτσι νά βοηθήσει γιά νά ἀποκτήσουμε καί μεῖς, ἂν ὄχι στόν κανονικό χρόνο του, κατ' οἰκονομία νά ἀποκτήσουμε κάποιες ἀνάλογες ἐμπειρίες.

Πλούσια πνευματική ἐν Χριστῷ τροφή μᾶς προσφέρει ἡ Ἐκκλησία μας πρὶν ἀπό τόν ὕπνο, γιά νά μπορέσουμε νά ἀξιοποιήσουμε μοναδικά τίς ὥρες τοῦ ὕπνου, στίς ὁποῖες δέλουμε ἡ ἄκτιστη θεία Χάρη νά ἔχει λόγο καί ἐπίδραση θεανθρώπινη.